

**EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME**

ПОРАНЕШЕН ПЕТТИ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ ЃОРГИЕВ ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Жалба бр. 26984/05)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

19 април 2012

Оваа пресуда ќе стане конечна во согласност со условите предвидени во членот 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Ѓорѓиев против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Поранешен петти оддел)
засадавајќи во судски совет во состав:

Peer Lorenzen, *претседател*,

Karel Jungwiert,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Ganna Yudkivska,

Julia Laffranque, *судии*,

and Claudia Westerdiek, *Секретар на оддел*,

Расправајќи на затворена седница на 27 март 2012 година,

Ја донесе следната пресуда која беше усвоена на истиот ден:

ПОСТАПКА

Случајот беше инициран со жалба (бр. 26984/05) против Република Македонија поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) поднесена од страна на македонскиот државјанин, г-дин Ѓорѓи Ѓорѓиев („жалителот“) на 18 јули 2005 година.

Жалителот беше застапуван од г-дин П.Папаров, адвокат од Штип. Македонската влада („Владата“) беше застапувана од нејзиниот агент, г-ѓа Р.Лазареска Геровска.

3. Жалителот наведе дека Државата не ги исполнила своите обврски, материјални и процесни, согласно членот 3 од Конвенцијата во однос на повредите кои му биле нанесени од страна на бик додека бил во затвор.

4. На 25 август 2009 година претседателот на Петтиот оддел одлучи да ја информира Владата за поднесената жалба.

ФАКТИ

ОКОЛНОСТИТЕ НА СЛУЧАЈОТ

5. Жалителот е роден 1953 година и живее во Свети Николе.

А. Историјат на случајот

6. Со судска одлука од 11 мај 1999 година, жалителот бил осуден на шест месеци затвор за предизвикување тешки повреди (скршена подлактица) на трето лице. На 2 декември 1999 година тој отпочнал со издржување на казната во Затворот Штип („затворот“) каде бил одговорен за добитокот.

7. На 24 април 2000 година тој бил нападнат од бик кој не бил кастриран и како резултат на што се здобил со бројни телесни повреди. После инцидентот тој бил префрлен со затворско возило до болницата во Штип каде му била извршена операција. Државата ги покрила медицинските трошоци. На 25 април 2000 година бикот бил усмртен. На 9 мај 2000 година жалителот бил отпуштен од болница. Истиот ден, г-дин М.К., директор на затворот наредил тој да биде пуштен порано од затвор заради добро однесување.

Б. Граѓанска постапка за надомест („постапката за надомест“)

8. На 28 ноември 2000 година жалителот повел граѓанска постапка против Државата и затворот („тужените“) барајќи надомест за нематеријална штета за повредите нанесени од бикот. Неговото барање

се засновало, *inter alia*, на членовие 173 и 174 од Закон за облигационите односи (види параграфи 26 и 27 подолу) кој бил во сила во тоа време. Тој навел дека бикот го нападнал и покрај фактот што затворската управа била информирана за агресивноста на бикот од негова страна и од одреден Г. (првото име на г-дин Г.С., како што било утврдено во текот на постапката за надомест, во понатамошниот текст како г-дин Г.С.).

9. На расправата на 23 април 2001 година, г-дин Г.С. изјавил дека тој заедно со жалителот и г-дин М.С. се грижеле за осумнаесет животни, вклучувајќи го бикот. Тој потврдил дека бикот го нападнал него и други затвореници, вклучувајќи го г-дин М.С. и г-дин З.С. и дека г-дин А.Б., затворски чувар, бил предупреден за агресивноста на бикот, на неколку наврати пред инцидентот. Во заверена писмена изјава од 24 декември 2001 година, г-дин М.С. затвореник во тоа време, потврдил дека бикот бил агресивен и дека г-дин А.Б. бил информиран за тој факт.

10. Г-дин А.Б. изјавил дека жалителот, со оглед на неговото претходно искуство во одгледување добиток, побарал од него да работи на затворската фарма. Со оглед на неговото добро однесување, затворската управа го одобрила неговото барање без оглед на првичната загриженост поврзана со неговото кривично досие. После едно-неделниот воведен курс, жалителот почнал да работи на затворската фарма. Тој останал на фармата еден месец пред да му биде дозволена работа како пастир. Тоа одговарало на практиката која била веќе воспоставена во затворот. После инцидентот бикот куцал, што според него било резултат на повредите на неговиот заден дел. Тој го повикал г-дин К.М., ветеринар, да го прегледа бикот. Следниот ден, во присуство на г-дин К.М. бикот бил усмртен. Тој ги одбил како невестинити наводите дека жалителот или било кој друг затвореник го известиле дека бикот бил агресивен.

11. Г-дин И.К., затвореник во тоа време кој работел на затворската фарма, изјавил дека пред инцидентот затворениците често го провоцирале бикот. Тој не слушнал дека некој затвореник некогаш и споменал на затворската управа или нему, дека бикот бил агресивен.

12. На расправата на 23 април 2002 година, г-дин К.М. навел дека бикот бил редовно прегледуван и третиран кога требало. Тој одрекувал дека бикот бил агресивен. Тој потврдил дека веднаш после инцидентот истиот визуелно го прегледал бикот и забележал повреди на задниот дел, задникот и тестисите кои според него, биле допирани со тап предмет. Тие повреди биле потврдени во *post mortem* извештајот кој г-дин К.М. го изготвил истиот ден.

13. Жалителот приговарал на тој извештај, наведувајќи *inter alia*, дека (1) не бил точен, (2) бил пристрасен и бил нареден од страна на Државата, како што било видливо од датата ставена на истиот -1 февруари 2001 година и (3) не можел да биде *post mortem*, бидејќи на 24 април 2000 година, денот на кој наводно бил изготвен, бикот бил се уште жив.

14. На расправата на 7 октомври 2002 година жалителот навел дека заради своето четириесет годишно искуство во одгледување на добиток тој бил распореден да работи на затворската фарма. Првично, бикот не бил агресивен, но се вознемирил за време на парењето на кравите. Тој ја потврдил изјавата на г-дин М.С. (види параграф 9 погоре) и негирал дека некогаш го удрил бикот. Тој останал при изјавата дека го известил г-дин А.Б. за агресивноста на бикот, но дека никогаш не го известил, усно или писмено, г-дин М.К. затворскиот директор.

15. На 7 октомври 2002 година, првостепениот суд пресудил делумно во корист на жалителот и наредил Државата да му исплати надоместок во висина на 300,000 македонски денари (МКД), еквивалентно на околу 4,890 евра (ЕУР) за повредите кои вештото

лице ги квалификувало како тешки. Судот утврдил дека Државата била сопственик на бикот, што се смета за опасен предмет во смисла на членот 173 од Законот за облигационите односи (види параграф 26 подолу). Повикувајќи се на горните изјави, судот утврдил дека бикот бил агресивен и нападнал други лица. Понатаму судот ги одбил, како неосновани аргументите на Државата дека жалителот придонел кон инцидентот со удирање на бикот. Во оваа смисла тој не го зел предвид извештајот на г-дин К.М. заради причините наведени во приговорот на жалителот (види параграф 13 погоре).

16. Двете страни се жалеле.

17. На 5 септември 2003 година Апелациониот суд во Штип го вратил случајот на повторно разгледување со цел понискиот суд да утврди кој бил сопственик на бикот.

18. Во таа смисла, тужените доставиле како доказ извадоци од судски регистар според кои стопанската единица С. („стопанската единица“), која постоела како посебно правно лице во рамките на затворот, била сопственик на бикот. Стопанската единица била воспоставена на 15 април 1993 година со одлука на Владата. Таа била управувана од г-дин М.К.

19. Во поднесок од 30 јануари 2004 година, жалителот тврдел дека тужените биле одговорни за повредите, со оглед на фактот дека тие пропушtile да преземат мерки за да го заштитат и покрај тоа што биле известени за агресивноста на бикот.

20. На расправата на 19 март 2004 година, г-дин М.К. изјавил дека никогаш, ниту еден затвореник не се пожалил за агресивноста на бикот, ниту на г-дин А.Б. ниту нему. Тој потврдил дека стопанската единица била сопственик на бикот, дека таа била посебно правно лице и дека тој ја водел, согласно членот 70 од Законот за извршувањето на санкциите (види параграф 34 подолу). Тој понатаму истакнал дека

жалителот добивал месечен надоместок за работата од страна на стопанската единица.

21. Жалителот повторил дека тој усно му се пожалил на г-дин А.Б. за агресивноста на бикот на неколку наврати, но дека не доставил билокаква поплака до г-дин М.К.

22. На 19 април 2004 година првостепениот суд го одбил барањето на жалителот бидејќи тужените ја немале потребната легитимација да бидат странки во постапката. Потпирајќи се на извадок од судскиот регистар (види параграф 18 погоре) и на изјавата на г-дин М.К., судот утврдил дека стопанската единица била сопственик на бикот и дека, следствено, тужените не сноселе одговорност, согласно членот 174 од Законот за облигационите односи, за повредите кои му биле нанесени на жалителот. Во поддршка била фактура со дата после усмртувањето на бикот според која затворот платил на стопанската единица за месото. На жалителот му било наредено да им ги надомести трошоците на тужените.

23. На 15 мај 2004 година жалителот поднел жалба, наведувајќи дека не била земена предвид одговорноста на Државата за здравјето на затворениците и физичкиот интегритет, имајќи предвид дека тој бил повреден додека бил во затвор. Жалителот тврдел дека правата и слободите на затворениците треба да бидат гарантирани со воспоставување на контролни и надзорни механизми. Тој исто така се жалел дека првостепениот суд пропуштил да утврди дали Државата, како одговорна да го заштити за време на неговиот престој во затвор, ги презела сите потребни мерки за да се избегне настанување на штета. Во овој контекст, тој се жалел дека затворската управа, и покрај тоа што била информирана дека бикот бил агресивен, пропуштила да преземе каква било мерка за да го заштити него (жалителот). Конечно, тој тврдел дека му било наредено од страна на затворската управа да се грижи за добитокот.

24. На 20 јануари 2005 година Апелациониот суд во Штип ја одбил жалбата на жалителот наоѓајќи дека непостои причина да се отстапи од веќеутврдената фактичка состојба и образложението на понискиот суд. Жалителот ја примил оваа одлука на 21 февруари 2005 година.

25. На 28 февруари 2005 година жалителот побарал од јавниот обвинител да поднесе барање за заштита на законитоста до Врховниот суд. На 20 април 2005 година јавниот обвинител го информирал дека немало основ за користење на ова правно средство.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО И МЕЃУНАРОДНО ПРАВО

A. Закон за облигационите односи од 1978 година

26. Членот 173 од Законот за облигационите односи, во сила во тоа време, предвидува дека штетата предизвикана со опасен предмет се претпоставува дека е сторена од тој предмет, освен ако не се докаже спротивното.

27. Согласно членот 174, сопственикот на опасен предмет е одговорен за штетата сторена со истиот.

28. Согласно членот 376, барањето за надомест на штета застарува три години откако оштетениот дознал за штетата и за одговорното лице. Апсолутниот рок за застареност за надомест на штета е пет години од настанувањето на штетата.

B. Закон за извршување на санкциите од 1997 година

29. Член 6 од Законот за извршување на санкциите, во сила во тоа време, предвидува почитување на човековото достоинство и на физичкиот и моралниот интегритет на лицата кои издржуваат казна.

30. Членот 12 ставови 2 и 3 предвидува дека никој не треба да биде подложен на мачење или нехумано или деградирачко однесување или казнување. Правото на сигурност на лицето мора да биде обезбедено.

31. Согласно членот 21 став 3, од осудените лица не смее да се бара да вршат работи што се опасни или штетни за нивното здравје.

32. Согласно членот 67, една или повеќе стопански единици за работа на затворениците може да се основаат во затворот.

33. Членот 68 предвидува Владата да ги основа стопанските единици.

34. Согласно членот 70, директорот на затворот или лице овластено од директорот управува со стопанската единица.

35. Членот 71 предвидува стопанската единица да биде посебно правно лице одговорно за своите обврски. Тоа треба да има посебна сметка.

36. Членот 111 предвидува затворениците во принцип да работат во стопанските единици.

37. Согласно членот 113, затворениците имаат право на надоместок за работата. Ова се уредува со одлука на директорот на затворот.

38. Членот 164 предвидува затворениците да имаат право да поднесат усмена поплака до директорот на затворот или друго лице овластено од директорот за повреда на нивните права или други неправилности.

39. Согласно членот 165, затворениците можат исто така да поднесат писмена поплака до директорот на затворот во рок од осум дена за наводната повреда.

40. Согласно членот 166, директорот на затворот е должен да ги разгледа наводите и да донесе одлука во рок од петнаесет дена од приемот на поплаката. Затвореникот може да се жали против одлуката пред Дирекцијата за извршување на санкциите („Дирекцијата“).

41. Членот 167 предвидувал дека Дирекцијата е должна да ги разгледа наводите во жалбата и да донесе одлука во рок од триесет дена од приемот на жалбата. Таа одлука може да биде предмет на судско разгледување. Затвореникот може да бара судска заштита дури и во случај кога Директоратот не одлучил по неговата или нејзината жалба.

В. Кривичен законик

42. Членот 142 од Кривичниот законик забранува мачење и предвидува казна затвор меѓу три месеци и пет години.

43. Членот 143 од Кривичниот законик предвидува дека тој што во вршењето на неговата служба, малтретира друг, го застрашува, го навредува или воопшто спрема него постапува на начин со кој се понижува човековото достоинство и човековата личност, ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

44. Согласно членот 294 од Кривичниот законик, тој што, во отсуство на ризик, не ќе преземе мерки да ги извести надлежните органи или нема да преземе мерки за отстранување на пожар, поплава, експлозија, сообраќајна несреќа или некаква друга опасност за животот или телото на друг, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Д. Закон за кривичната постапка

45. Членот 16 од Законот за кривична постапка предвидува кривичната постапка да се поведува по барање на овластен тужител. За дела за кои се гони од страна на Државата по службена должност или по предлот на оштетеното лице, овластен тужител е јавниот обвинител, а за дела за кои се гони по приватна тужба овластен тужител е приватниот тужител. Ако јавниот обвинител најде дека нема основ за

поведување или продолжување на кривичната постапка, на негово место може да стапи оштетениот како субсидијарен тужител под услови определени со Законот.

46. Членот 56 предвидува, *inter alia*, дека кога јавниот обвинител ќе најде дека нема основ за да го преземе гонењето на кривичното дело за кое се гони по службена должност, тој ќе го извести оштетениот за неговата одлука во рок од осум дена. Тој исто така ќе го информира оштетениот дека има право самиот да го преземе гонењето. Оштетениот може да го поведе или продолжи гонењето во рок од осум дена.

47. Согласно членот 141, секој може да пријави кривично дело кое се гони по службена должност. Пријавата се поднесува до јавниот обвинител, усно или писмено.

Д. Препорака на Советот на министри на Советот на Европа за земјите - членки за Европските затворски правила (Препорака (2006)2, усвоена на 11 јануари 2006 година)

“...26.13. Мерки за заштита на здравјето и сигурноста на затворениците ќе ги заштитуваат соодветно и нема да бидат помалку ригорозни од оние кои се однесуваат на работниците надвор.

26.14. Ќе се предвидиат одредби со кои ќе се обезбедат затворениците од повреда при работа, вклучувајќи ги и професионалите заболувања, под услови не помалку поволни од оние предвидени во националното право за работниците надвор.

ПРАВО

НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 3 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

48. Жалителот се жали согласно членовите 3 и 5 од Конвенцијата дека затворската управа пропуштила да ја заштити неговата лична сигурност, неговиот физички и морален интегритет и покрај фактот што биле известени за агресивноста на бикот и дека тој немал ефективно право на надомест на штета за претрпените повреди. Судот смета дека овие овие наводи треба да се анализираат единствено во од аспект на членот 3 како наводи дека Државата не постапила согласно, прво, својата процесна обврска да ги истражи наводите на жалителот дека не биле преземени превентивни мерки и покрај фактот што затворската управа била известена за агресивноста на бикот и второ, со својата материјална обврска да го заштити жалителот од повреди.

Членот 3 од Конвенцијата предвидува:

„Никој не смее да биде подложен на мачење или нечовечко или понижувачко постапување или казнување.“

А. Допуштеност

Временски рок од шест месеци

49. Владата сметаше дека апликацијата била доставена на 28 септември 2005 година, односно шест месеци откако жалителот ја примил одлуката на Апелациониот суд на 21 февруари 2005 година (види параграф 24 погоре).

50. Жалителот го оспори овој приговор.

51. Судот забележува дека барањето за апликација, соодветно пополнето, било испратено на 18 јули 2005 година, како што е видливо

од поштенската марка на писмото испратено до Судот по обична пошта. Апликацијата, така, е поднесена во рамките на рокот од шест месеци предвиден во членот 35 став 1 од Конвенцијата. Следствено, приговорот на Владата мора да биде одбиен.

2. Неисцрпување на домашни правни лекови

а) Поднесоци на странките

52. Владата спореше дека жалителот не ги испористил ефективните домашни правни лекови. Особено, дека тој не побарал од јавниот обвинител да покрене кривична постапка во која одговорните би биле идентификувани и казнети за делата од членовите 142 и 143 од Кривичниот законик (види параграфи 42 и 43 погоре). Тој така самиот се откажал, доколку јавниот обвинител го одбиел неговото барање, од можноста да го преземе гонењето како субсидијарен тужител (види параграф 44 погоре). Следствено, тој ја спречил Државата да ги испита неговите наводи во врска со членот 3 од Конвенцијата бидејќи постапката за надомест на штета не била соодветна правна авенија. Дополнително, жалителот кој бил застапуван од адвокат по негов избор, бил одговорен што барал надомест од лица без пасивна легитимација во спорот.. Конечно, жалителот пропуштил да поднесе ново барање за надомест на штета против стопанската единица, земајќи го предвид фактот дека рокот за апсолутна застареност (види параграф 28 погоре) се уште не истекол кога тој ја примил одлуката на Апелациониот суд.

53. Жалителот тврдеше дека за инцидентот го известил јавниот обвинител со неговото барање за поведување на постапка за заштита на законитоста од 28 февруари 2005 година (види параграф 25 погоре). Јавниот обвинител го одбил неговото барање и не повел кривична постапка по службена должност и покрај фактот што имал право да го

направи истото согласно Законот за кривичната постапка. Ново барање за надомест на штета против стопанската единица не би имала никакви изгледи за успех земајќи предвид дека рокот за апсолутна застареност за барање на нематеријална штета, која според жалителот била три години, веќе истекол.

б) Оценка на Судот

54. Судот смета дека прашањето покренато од Владата е блиску поврзано со основаноста на жалбата на жалителот за повреда на членот 3 од Конвенцијата. Следствено, неговото испитување ќе биде споено со оценката за основаноста на таа жалба.

55. Судот забележува дека апликацијата не е неоснована во смисла на членот 35 став 3 точка а од Конвенцијата. Понатаму, утврдува дека таа не е недопуштена по било кој основ. Затоа истата мора да се прогласи за допуштена.

Б.Основаност

1) Поднесоци на странките

56. Жалителот ги повтори неговите аргументи дека затворската управа била информирана пред инцидентот за агресивноста на бикот и без оглед на тој факт таа пропуштила да преземе каква било мерка за заштита на неговиот физички интегритет, спротивно на членот 12 од Законот за извршување на санкциите (види параграф 30 погоре). Доказите поднесени во постапката за надомест на штета биле во поддршка на неговите аргументи.

57. Владата не спореше дека повредите претрпени од страна на жалителот го достигнале минимум прагот баран со членот 3 на Конвенцијата. Меѓутоа, сметаше дека Државата не може да одговара

со оглед на фактот дека затворскиот директор, како што било утврдено во текот на постапката за надомест, не бил известен за наводната агресивност на бикот. Исто така, немало информација во досието од ветеринарната болница одговорна за добитокот во затворот дека бикот бил агресивен. Дополнително, однесувањето на бикот било непредвидливо и надлежните органи не би требало да имаат невозможен товар за да спречат материјализација на каков било ризик.

58. Тие понатаму го задржаа ставот дека првостепениот суд извел доволно докази за наводната агресивност на бикот и за претходното знаење на надлежните. Следствено, фактот дека постапката за надомест на штета завршила со правосилна одлука со која било одбиено барањето на тужителот заради недостиг на пасивна легитимација на тужените, не значи дека истрагата не била целосна и ефективна. Конечно, Владата достави копија од одлука донесена од г-дин М.К. со која затвореник бил казнет за физички напад на добитокот спротивно на затворскиот куќен ред.

2. Оценка на Судот

59. Судот прво ќе ги испита наводите на жалителот дека немало истрага за наводите дека Државата не презела било какви превентивни мерки за да го заштити и покрај фактот што надлежните органи биле известени за наводната агресивност на бикот.

а) Процесни аспекти на членот 3 на Конвенцијата

з) Општи принципи

60. Судот потсетува дека кога поединец ќе истакне аргументирани наводи дека бил подложен на третман спротивен на членот 3 од страна на агенти на Државата, обврска е на националните државни органи да спроведат „ефективна службена истрага“ која ќе овозможи утврдување

на фактите и идентификување и казнување на одговорните (види *Okkaly v. Turkey*, бр.52067/99, параграф 65, ECHR 2006-XII (извадоци). Ваквата позитивна обврска не е во принцип ограничена само на случаите на несоодветно постапување од страна на Државните агенти (види see *M.C. v. Bulgaria*, бр. 39272/98, параграф 151, ECHR 2003-XII).

61. Истрагата на сериозни наводи за несоодветно постапување мора да биде сеопфатна. Тоа значи дека надлежните органи мора секогаш сериозно да настојуваат да ги утврдат фактите, да ги повикаат на одговорност виновниците и да обезбедат соодветен надомест на жртвите (види *Dodov v. Bulgaria*, бр. 59548/00, параграф 83, 17 јануари 2008). Тие не треба да се потпираат на избрзани или неосновани заклучоци со цел да ги затворат истрагите или истите да им послужат како основа на нивните одлуки. Секој недостаток во истрагата што ја поткопува способноста да се утврди причината за повредите или идентитетот на одговорните лица носи ризик од повреда на овој стандард (види *Assenov and Others v. Bulgaria*, 28 октомври 1998, параграф 103, *Извештаи на пресуди и одлуки 1998-VIII and Boicenco v. Moldova*, бр. 41088/05, параграф 123, 11 јули 2006).

1. Оваа обврска нужно не претпоставува постоење на кривично-правен лек во секој случај (види *Ciechońska v. Poland*, бр. 19776/04, параграф 66, 14 јуни 2011). Надоместокот на нематеријалната штета во принцип треба да биде дел од низата на возможни правни лекови ако повредата на правото на личен интегритет не е причинета намерно (види, *mutatis mutandis*, *Šilih v. Slovenia* [GC], бр. 71463/01, параграф 194, 9 април 2009) или во случаи кои не се однесуваат на третман спротивен на членот 3 од Конвенцијата, туку се однесуваат на пропуст на надлежните органи да ги заштитат поединците од повреда на нивните права од членот 3 на Конвенцијата (види, *mutatis mutandis*, *Z and Others v. the United Kingdom* [GC], бр. 29392/95, параграф 109, ECHR 2001-V).

ии) Примена на горенаведените принципи во овој случај

63. Судот утврди дека жалителот повел граѓанска постапка против Државата и затворот барајќи надомест на нематеријалната штета за повредите нанесени од бикот. Оваа постапка била во основа форум за утврдување на фактичката состојба со овластување да се утврди одговорност за дејствија или пропусти, вклучувајќи ја и повредата на правата на жалителот од членот 3 на Конвенцијата. Постапката за надомест, меѓутоа, завршила без одлука за основаноста бидејќи домашните судови нашле дека Државата како и затворот не биле сопственици на бикот и следствено, им недостигала потребната легитимација за да бидат тужени.

64. Судот понатаму утврди дека, како што тврдеше Владата, жалителот не поднел кривична пријава до јавниот обвинител со што би се иницирала постапка која би овозможила идентификација и кривично гонење на одговорните. Таквата пријава би можела да биде поднесена согласно членот 141 од Законот за кривичната постапка (види параграф 45 погоре). Меѓутоа, пропустот на жалителот во оваа смисла не ја ослободува Државата од обврската да спроведе „службена истрага“, како што се бара согласно членот 3 од Конвенцијата. Во оваа смисла, Судот потсетува дека надлежните органи мора да реагираат по службена должност штом се запознати со прашањето. Тие не можат да остават на иницијатива на поединецот истиот да поднесе формално барање или да преземе одговорност за спроведување на какви било истражни постапки (see, *mutatis mutandis*, *McKerr v. the United Kingdom*, бр. 28883/95, параграф 111, ECHR 2001-III). Обврската за спроведување на истрага е поочигледна со оглед на фактот дека жалителот во тоа време бил затвореник и соодветно, под грижа и одговорност на надлежните органи (види, *mutatis mutandis*, *Pankov v. Bulgaria*, бр. 12773/03, параграф 50, 7 октомври 2010). Во случајот,

јавниот обвинител останал неактивен и покрај фактот што наводното кривично дело се гони по службена должност. Понатаму, не бил преземен никаков чекор да се открие вистината откако жалителот го известил јавниот обвинител за инцидентот во неговото барање за заштита на законитоста (види параграф 25 погоре). Истрага што би водела кон утврдување на кривична одговорност согласно членот 294 од Кривичниот законик (види параграф 44 погоре) за било каков пропуст на државните службени лица кои довел до инцидентот, би имала одвраќачки ефект во однос на сторување на слични кривични дела во иднина (види *Öneryıldız v. Turkey* [GC], бр. 48939/99, параграф 118, ECHR 2004-XII).

65. Понатаму, не била преземена никаква мерка со цел утврдување на евентуална дисциплинска одговорност на некој поединец во врска со наводите на жалителот (види *Nikolova and Velichkova v. Bulgaria*, бр. 7888/03, параграф 63, 20 декември 2007). Убиството на бикот, ден после инцидентот е недоволно бидејќи со тоа не се допира прашањето за одговорност за настаните кои довеле до несреќата, а граѓанската постапка, која завршила без резултат, била поведена по барање на жалителот и не може да се смета како алтернатива за истрага во овој случај.

66. Со оглед на горенаведеното, Судот го одбива претходниот приговор на Владата и смета дека постои повреда на членот 3 од Конвенцијата заради пропустот на Државата да спроведе „ефективна службена истрага“ околу наводите на жалителот.

б) Материјален аспект на членот 3 од Конвенцијата

и) Општи принципи

67. Судот потсетува дека членот 3 заштитува една од најосновните вредности на демократското општество. Тој забранува во апсолутна

смисла мачење или нехумано или деградирачко постапување или казнување. Дополнително на првичната обврска од членот 3 од Конвенцијата да не се подведуваат поединци на мачење или нехумано или деградирачко постапување или казнување, обврската на Високите договорни страни согласно членот 1 од Конвенцијата да ги обезбеди секому, во својата јурисдикција, правата и слободите дефинирани во Конвенцијата, во врска со членот 3, бара од државите да преземат мерки дизајнирани да обезбедат дека поединците во рамките на нивните јурисдикции нема да бидат изложени на мачење или нехуман или деградирачко постапување (види *Z and Others*, цитиран погоре, параграф 73).

68. Оваа обврска неспорно се однесува во посебниот контекст на опасни активности каде, дополнително, посебно внимание мора да се посвети на регулативата посветена на посебните карактеристики на активноста во прашање, особено со оглед на нивото на потенцијален ризик за човековиот живот. Таа мора да ги регулира *inter alia* безбедноста и надзорот на активноста и мора да предвидува обврската засегнати страни да преземат практични мерки за да обезбедат ефективна заштита на граѓаните чии животи може да бидат доведени во опасност од постојните ризици (види *Öneryıldız*, цитиран погоре, параграф 90).

ии) Примена на горенаведениот принцип во овој случај

69. Во однос на жалбата на жалителот дека Државата пропуштила да постапи согласно својата материјална обврска да го заштити од повреди, Судот смета дека ситуацијата во овој случај се разликува од случаите *Osman* (види *Osman v. the United Kingdom*, 28 октомври 1998, *Извештаи на пресуди и одлуки* 1998-VIII) и случаите *Paul and Audrey Edwards* (види *Paul and Audrey Edwards*, цитиран погоре) во смисла дека истиот не се однесува на барање за лична заштита од еден или

повеќе поединци што може да се идентификуваат однапред како потенцијална цел на кривично дела од трето лице, вклучувајќи и со-затвореници. Овој случај се однесува на определување дали имало позитивна обврска за надлежните органи да го заштитат жалителот, кој додека бил во затвор се грижел за добитокот, од нападот од бикот. Во таа смисла, Судот потсетува дека лицата во затвор, како што бил жалителот, се во ранлива состојба и надлежните органи имаат обврска да ги заштитат (види *Paul and Audrey Edwards*, цитиран погоре, параграф 56). Оваа обврска е нагласена во домашното законодавство и истата била основа за првостепената одлука од 7 октомври 2002 година (види параграфи 15 и 29-31 погоре).

70. Во овој случај, Судот утврди дека жалителот отпочнал со издржување на казната на 2 декември 1999 година. Тој бил задолжен да работи на затворската фарма каде во тоа време имало осумнаесет животни, вклучувајќи го и бикот. Тој работел на фармата до 24 април 2000 година, кога бил тешко повреден од страна на бикот.

71. Во текот на постапката за надомест, биле изведени усно докази за тоа дали затворската управа била известена пред инцидентот за наводната агресивност на бикот. Жалителот, г-дин Г.С. и г-дин М.С. потврдиле дека за агресивноста на бикот бил усно известен г-дин А.Б., чувар во затворот, на неколку наврати (види параграфи 9 и 14 погоре). Жалителот понатаму прецизирал дека бикот станал агресивен откако тој почнал да работи во затворската фарма (види параграф 14 погоре).

72. Од друга страна, г-дин И.К. затвореник во тоа време, изјавил дека немало укажувања дека бикот бил агресивен (види параграф 11 погоре). Понатаму, г-дин А.Б. и г-дин М.К. ја спореле изјавата дека биле известени за наводната агресивност на бикот (види параграфи 10 и 20 погоре). Истото го потврдил г-дин К.М., ветеринарот (види параграф 12 погоре). Првостепениот суд во својата одлука од 7 октомври 2002 година (види параграф 15 погоре) утврдил дека бикот

бил агресивен и дека жалителот не допринесол кон агресивноста, но оваа одлука не стана правосилна.

73. Земајќи го предвид овој неубедлив доказ, што делумно е резултат на немање ефективна истрага (види параграфи 63-66 погоре), Судот не може да заклучи „над разумно сомнение“, стандард на докажување кој Судот го применува во случаите од членот 3 (види, *mutatis mutandis*, *Јашар v. Република Македонија*, бр. 69908/01, параграф 48, 15 февруари 2007), дека надлежните органи биле во суштина свесни, пред инцидентот, дека бикот претставувал ризик за физичкиот интегритет на жалителот. Затоа, прашањето е дали Владата постапила согласно со обврската да го заштити жалителот, во околностите на случајот и земајќи предвид дека некастрираниот бик бил самиот по себе опасно животно, како што било утврдено од домашните судови.

74. Судот утврди дека жалителот бил распореден да работи на затворската фарма заради своето четириесет годишно искуство во одгледување на добиток (види параграф 14 погоре). Не беше доставен доказ дека жалителот се спротивставил на оваа задача (види параграфите 10 и 14 погоре). Понатаму, пред да ја преземе обврската, тој посетувал едно-неделен воведен курс за работата и останал на фармата еден месец пред да му бидат дозволени задачи на пастир (види параграф 10 погоре). Бикот, исто така, бил под постојан медицински надзор од страна на ветеринарот кој го прегледувал (види параграф 12 погоре). Конечно, затворот имал систем на дисциплинска одговорност кој ги одвраќал затворениците од напад на добитокот, чија цел била не само да ги заштити животните, туку и затворениците (види параграф 58 погоре). Во овие околности, ништо не упатува на тоа дека постоеле+ некои посебни причини кои барале од надлежните органи да преземат некои посебни мерки, повеќе од и освен горенаведените, за да се намали билокаков потенцијален ризик.

Следствено, Државата неможе да се смета за одговорна што дозволила жалителот да се грижи за бикот.

75. Во невообичаените околности на овој случај, Судот смета дека Државата немала обврска да преземе повеќе чекори, од преземените со цел да го заштити жалителот од бикот, така нема повреда на материјалниот аспект на членот 3 од Конвенцијата на сметка на позитивната обврска на Државата да го заштити жалителот од бикот.

II. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

76. Членот 41 од Конвенцијата предвидува:

„Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација на штетата, тогаш доколку е тоа неопходно, Судот ќе му додели правична отштета на оштетениот.“

A. Штета

77. Жалителот бараше ЕУР 30,000 како правичен надометок за резултатите од инцидентот. Овој износ, се чини, вклучува ЕУР 15,000 плус камата за нематеријалната штета за болката, стравот и нагрденоста. Во таа смисла, жалителот се повика на наводот на вештото лице во однос на неговите повреди (види параграф 15 погоре), отпусната листа од болница и медицинска потврда од 30 мај 2002 година.

78. Владата ги оспори овие барања како неосновани и прекумерни.

79. Судот смета дека барањето на жалителот за надомест на нематеријална штета што тој ја претрпел е доволно поврзана со утврдената повреда. Затоа му доделува ЕУР 5,000 за надомест на нематеријална штета, плус кој било издаток кој може да биде наплатен.

Б. Трошоци и издатоци

80. Жалителот, исто така, бараше ЕУР 3,300 за трошоци и издатоци поврзани со домашните постапки, од кои ЕУР 800 се однесуваа на трошоци и издатоци кои жалителот, како неуспешна странка, бил задолжен да им ги надомести на тужените (види параграф 22 погоре). Тој поднесе и листа на трошоци за остатокот. Конечно, тој бараше ЕУР 500 за трошоци и издатоци на кои бил изложен пред Судот. Немаше доставено доказ во однос на последното барање.

81. Владата ги оспори овие барања како неосновани и прекумерни.

82. Според судската пракса на Судот, жалителот има право на надомест за трошоците и издатоците само доколку се покаже дека тие биле реални и неопходни и дека се разумни во износот (види *Editions Plon v. France*, бр. 58148/00, параграф 64, ECHR 2004-IV). Во овој случај, земајќи ги предвид доставените документи и гореспоменатиот критериум, Судот смета дека е разумно да се досуди сума од ЕУР 1,400 плус било кој издток кој може да му биде наплатен на жалителот, за трошоците и издатоците на кои бил изложен во домашните постапки. Од друга страна, во отсуство на документи во поткрепа, Судот го одбива барањето на жалителот за трошоци и издатоци на кои бил изложен за постапката пред истиот (види *Parizov v. Republic of Macedonia*, бр. 14258/03, параграф 72, 7 февруари 2008).

Ц. Затезна камата

83. Судот смета дека е соодветно затезната камата да се пресмета согласно најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската централна банка, на што треба да се додадат три проценти.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. *Го спои кон одлуката за основаноста* приговорот на Владата за неисцрпување на домашните правни лекови и истиот го одби;
2. *Ја прогласи* жалбата за допуштена;
3. *Утврди* дека имало повреда на членот 3 од Конвенцијата заради пропустот на надлежните органи да спроведат ефективна истрага околу наводите на жалителот;
4. *Утврди* дека немало повреда на членот 3 од Конвенцијата заради наводниот пропуст на надлежните органи да го заштитат жалителот;
5. *Утврди*
 - а) дека тужената држава треба да му ги плати на жалителот во рок од три месеци од конечноста на одлуката, согласно членот 44 став 2 од Конвенцијата, следните износи, конвертирани во националната валута на тужената држава по курс на денот на извршувањето:
 - и) ЕУР 5,000 (петилјадиевра) за надомест на нематеријалната штета, плус било кој издток кој може да биде наплатен;
 - ии) ЕУР 1,400 (еднаилјадаичетиристотиниевра) за трошоците и издатоците, плус било кој издток кој може да биде наплатен;
 - б) дека од истекот на наведениот рок од три месеци до извршувањето, основна камата ќе се пресмета на наведениот износ според најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската централна банка за односниот период зголемена за три проценти;

6. *Го одби* остатокот на барањето на жалителот за правична отштета.

Изготвено на англиски и доставено на писмено на 19 април 2012 година, согласно член 77 ставови 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Claudia Westerdiek

Секретар

Peer Lorenzen

Претседател